2013-3-RE

CAUSA 2013-3-RE

Sentència del Tribunal Constitucional del 15-7-2013 relativa al recurs d'empara 2013-3-RE

Número de registre 34-2013. Recurs d'empara

Sentència del 15 de juliol del 2013

BOPA núm. 37, del 31 de juliol del 2013

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 21 de gener del 2013, per la representació processal del Sr. Christophe Grosjean, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 15 de novembre del 2012 i contra l'aute del 17 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució i atès que demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs d'empara, que en el seu dia dicti una sentència atorgant l'empara en el sentit sol·licitat en el cos de l'escrit, que declari la lesió del dret fonamental invocat i que anul·li les resolucions objecte de recurs;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 20 de febrer del 2013;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 8 d'abril del 2013, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2013-3-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 15 d'abril del 2013, per la representació processal del Sr. Daniel Velasco;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 24 d'abril del 2013, per la representació processal del Sr. Christophe Grosjean;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

El Sr. Christophe Grosjean va interposar una demanda civil en reclamació de quantitat contra el Sr. Daniel Velasco en concepte d'indemnització pels danys i perjudicis derivats de l'incompliment d'un contracte de gerència signat entre les dues parts el 13 de novembre del 2000.

El contracte de gerència feia referència a l'explotació d'un restaurant, la qual podia ser adquirida, segons els termes mateixos d'aquest contracte, pel nou gerent, el Sr. Christophe Grosjean.

Segon

El 27 de juliol del 2011, el Tribunal de Batlles va dictar una sentència mitjançant la qual estimava parcialment la demanda interposada i condemnava el Sr. Daniel Velasco a pagar al demandant 94.578,03 euros en concepte dels danys i perjudicis reclamats.

Tercer

La representació processal del Sr. Daniel Velasco va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència i, el 20 de desembre del 2011, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència en què estimava en part el recurs esmentat, revocava la sentència dictada en primera instància i condemnava el Sr. Daniel Velasco a retornar o destruir un xec lliurat el 13 de novembre del 2000 per un import d'1.000.000 de pessetes sobre el compte bancari del Sr. Christophe Grosjean i a pagar a aquest darrer l'import de 15.560,95 euros, més els interessos legals.

Quart

Després de presentar l'incident de nul·litat d'actuacions preceptiu, el 23 de febrer del 2012, la representació processal del Sr. Christophe Grosjean, va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 20 de desembre del 2011 i contra l'aute del 31 de gener del 2012, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

Cinquè

El 7 de setembre del 2012, el Tribunal Constitucional va dictar una sentència mitjançant la qual estimava parcialment l'empara sol·licitada pel Sr. Christophe Grosjean pel que feia a la seva reclamació sobre el lucrum cessans i desestimava la resta de les seves pretensions. Per consegüent, declarava que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció en el vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret i que s'havia de tenir en compte i avaluar el lucrum cessans en qüestió.

Per tal de reposar el recurrent en el seu dret, el Tribunal Constitucional anul·lava les resolucions impugnades en allò que fos necessari i retrotreia les actuacions al moment processal anterior,

perquè s'avaluessin els perjudicis soferts pel recurrent.

Sisè

Com a conseqüència d'aquesta sentència constitucional, el 15 de novembre del 2012, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una altra sentència en què acordava "Desestimar la demanda del Sr. Christophe GROSJEAN en concepte de lucrum cessans; Confirmar pels nous motius expressats, la sentència d'aquesta Sala de data 20 de desembre del 2011 en totes les seves disposicions."

Setè

La representació processal del Sr. Christophe Grosjean va presentar un incident de nul·litat d'actuacions contra aquesta segona sentència, que va ser desestimat per la mateixa Sala Civil, el 17 de desembre del 2012.

Vuitè

El 21 de gener del 2013, la representació processal del Sr. Christophe Grosjean va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 15 de novembre del 2012 i contra l'aute del 17 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

Després de resumir de manera molt precisa els fets de caràcter processal i fàctic d'aquest litigi, aquesta part reprèn la jurisprudència constitucional quan s'al·lega una vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret i conclou que aquest és el greuge que es pot imputar a les resolucions objecte de recurs.

En primer lloc, pel que fa a l'argument sobre el fet que el recurrent coneixia perfectament l'existència d'un contracte d'arrendament del local i del risc que el propietari administratiu del local volgués resoldre el contracte d'arrendament o donar de baixa el negoci, aquesta part destaca novament el contingut del contracte de gerència signat entre el Sr. Daniel Velasco i el recurrent, del qual se'n deriva clarament que l'únic que havia de respondre del lucrum cessans sofert pel recurrent, a causa de la baixa administrativa del negoci, era el Sr. Daniel Velasco, ja que els pactes

que existien entre ell i el propietari administratiu li eren desconeguts. En aquest cas, ateses les altres proves obrant en autes, és evident que la teoria de l'aparença és aquí d'aplicació i cal constatar que la Sala Civil s'allunya de la seva jurisprudència en aquest cas.

En segon lloc, pel que fa al lucrum cessans, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia exposa que hi ha una manca de prova en relació amb aquesta quantitat i, per tant, aquest punt ha de ser desestimat. La part recurrent addueix que el pèrit judicial, nomenat en primera instància per la Batllia, va establir una estimació d'aquest lucrum cessans i, per consegüent, no entén els motius pels quals el Tribunal Superior de Justícia no admet aquest informe com a prova.

Així mateix, la Sala Civil reitera que no hi va haver interrupció de l'explotació d'un negoci i conclou que l'estimació d'un lucrum cessans abocaria a un enriquiment injust del recurrent. La posició de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en relació amb aquest punt està en clara oposició amb la posició adoptada pel Tribunal Constitucional en la sentència del 7 de setembre del 2012.

En darrer lloc, tot i reconèixer que la coincidència de ponent entre la primera i la segona sentència del Tribunal Superior de Justícia, no implica cap incompatibilitat legal, aquesta part entén que potser hauria estat aconsellable efectuar un canvi de ponent i així "exorcitzar i esvair el menor dubte de "contaminació" intel·lectual", cosa altrament perfectament comprensible que es pugui produir de bona fe i que sens dubte hagués pogut evitar algunes manifestacions dirigides directament a la magistrada ponent del Tribunal Constitucional.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que admeti aquest recurs d'empara, que en el seu dia dicti una sentència atorgant l'empara en el sentit sol·licitat en el cos de l'escrit, que declari la lesió del dret fonamental invocat i que anul·li les resolucions objecte de recurs.

Novè

El 20 de febrer del 2013, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquesta causa perquè manca de contingut constitucional, d'acord amb l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal constitucional. Efectivament, considera que la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, donant compliment a la sentència del 7 de setembre del 2012 del Tribunal Constitucional, recaiguda en la causa 2012-8-RE, ha resolt, de forma motivada i argumentada en la seva doctrina jurisprudencial constant, les pretensions del recurrent.

El Ministeri Fiscal afirma que s'ha donat una resposta concreta, fonamentada en Dret i lògica

segons les pretensions de les parts comparegudes i les resolucions impugnades no es poden considerar, en cap cas, com a arbitràries o tampoc es poden considerar els seus raonaments, valoracions o argumentacions mancats de fonamentació.

En definitiva, manifesta que les argumentacions exposades pel Tribunal Superior de Justícia per desestimar les pretensions del recurrent relatives al lucrum cessans, ja sigui valorant les pericials practicades en l'exercici de les seves funcions jurisdiccionals, ja sigui per considerar la manca de prova suficient que l'avali, no poden ser menystingudes, ni considerades com a irraonables.

Finalment, segons el parer del Ministeri Fiscal, sobta l'al·legació sobre una suposada contaminació intel·lectual del ponent de l'assumpte. D'una banda, la sentència del Tribunal Constitucional no decidia res en relació amb aquest punt i, d'altra banda, no es pot considerar que una resolució dictada per un tribunal col·legiat afecti únicament la contaminació intel·lectual del ponent. Convé destacar que el ponent mateix expressa clarament que no s'ha produït cap incompatibilitat legal en la coincidència del ponent, per tant, no es pot al·legar cap vulneració dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

Desè

El 8 d'abril del 2013, el Tribunal Constitucional va acordar admetre a tràmit aquest recurs d'empara, sense efectes suspensius, i va trametre la causa a les parts per tal que presentessin les al·legacions que estimessin pertinents.

Onzè

El 15 d'abril del 2013, la representació processal del Sr. Daniel Velasco va presentar un escrit d'al·legacions en què manifesta que els arguments de la part recurrent ja van ser degudament examinats pel Tribunal Superior de Justícia, el qual ha donat una resposta fonamentada i en absolut arbitrària.

Segons el seu parer, aquest recurs d'empara no conté ni un sol argument que fonamenti mínimament que les resolucions impugnades no siguin raonades, ni justificades.

Pel que fa a la qüestió plantejada sobre la "contaminació intel·lectual" del ponent i la petició del seu

canvi, està totalment fora de lloc i manca de recolzament legal.

Aquesta part s'adhereix a l'escrit del Ministeri Fiscal i demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara.

Dotzè

El 24 d'abril del 2013, la representació processal del Sr. Christophe Grosjean va presentar un escrit d'al·legacions en què s'oposa a l'informe del Ministeri Fiscal i ratifica el contingut del seu escrit d'empara.

Tretzè

El 30 d'abril del 2013, la representació processal del Sr. Daniel Velasco, el 7 de maig del mateix any, el Ministeri Fiscal, i, el 14 de maig també del mateix any, la representació processal del Sr. Christophe Grosjean van presentar els seus escrits de conclusions en què reprodueixen les al·legacions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

En aquest recurs d'empara s'al·lega la vulneració de l'article 10 de la Constitució, en particular, en el vessant del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret. Segons el parer del recurrent, en la nova sentència dictada pel Tribunal Superior de Justícia continua existint una fonamentació jurídica insuficient i, a més, no s'executa bé la sentència dictada pel Tribunal Constitucional.

Aquest Tribunal Constitucional va dictar la sentència del 7 de setembre del 2012 en què estimava que la resposta donada anteriorment per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia no s'ajustava al cànon de constitucionalitat vigent; considerava que la Sala Civil havia fonamentat de manera insuficient el seu criteri contrari a reconèixer al recurrent una indemnització de 94.578,03 euros. Aquest Tribunal va considerar que una reducció tan substancial en la xifra d'indemnització, en

comparació amb aquella que va ser acordada en la sentència de la Batllia mereixia i precisava una explicació més detallada i detinguda del criteri del Tribunal Superior de Justícia. Pel fet de no haver-ho fet així i pel fet d'haver utilitzat com a criteri bàsic per desestimar el "lucrum cessans" l'afirmació que el demandant tenia en explotació un altre restaurant, resultava patent que la fonamentació era insuficient en aquests termes, il·lògica i fins i tot absurda. Per aquest motiu, el Tribunal Constitucional va anul·lar la sentència del Tribunal Superior de Justícia amb la finalitat que aquest, en l'exercici cabal de la seva jurisdicció, tornés a considerar i a valorar el lucrum cessans i decidís en conseqüència. D'aquesta manera, tant el justiciable, com la Batllia mateixa, en el futur, podrien conèixer el millor criteri aplicable pel que fa a la manera de provar i quantificar un lucre cessant, noció de molta tradició, però també de molta dificultat en la seva aplicació pràctica.

Per això, aquest Tribunal va decidir anul·lar la sentència del Tribunal Superior de Justícia i retrotraure les actuacions al moment processal oportú "per tal que el Tribunal Superior de Justícia pugui decidir de manera més pertinent si hi ha o no hi ha, i en quina mesura, una pèrdua de beneficis indemnitzable."

Segon

Es tracta ara de determinar si en la seva nova sentència del 15 de novembre del 2012 el Tribunal Superior de Justícia ha tornat a incidir en una vulneració del dret dels ciutadans del Principat a obtenir dels òrgans jurisdiccionals decisions fonamentades en Dret amb raonaments suficients, que no resultin absurds o arbitraris.

Examinant amb atenció la nova sentència només en les seves consideracions rellevants per salvaguardar en el Principat la Constitució, els drets dels ciutadans i l'Estat de Dret, que és la funció d'aquest Tribunal, i deixant curosament de banda qualsevol altra consideració aliena, innecessària o no pertinent, convé assenyalar que l'explicació efectuada esdevé ara –a diferència de l'anterior- suficient.

Tercer

Entrant ja en les explicacions contingudes en la nova sentència del Tribunal Superior de Justícia s'ha de prestar atenció, abans de tot, a l'extens text del fonament de dret II que repara sobradament la clara insuficiència d'allò que es va exposar en la sentència anterior, anul·lada, sobre la jurisprudència de la Sala Civil "respecte a la responsabilitat solidària del prestanom i de l'explotant efectiu del negoci". El Tribunal Superior de Justícia manté que "sempre ha considerat una responsabilitat solidària del titular real i del titular administratiu d'un negoci, però únicament en front dels tercers". I afegeix que el recurrent no era un tercer, perquè "coneixia perfectament

l'existència d'un contracte d'arrendament del local on s'explotava el negoci". Afegeix igualment que, per la resta, no es tractaria d'una responsabilitat contractual, derivada de les obligacions del contracte de gerència, sinó d'una "eventual responsabilitat extracontractual, i per tant individual del titular administratiu que, unilateralment, va donar de baixa el negoci, sense que el titular real del mateix pugui oposar-s'hi". Aquesta declaració sembla aclarir i justificar el pensament profund de la Sala Civil en aquest cas, anteriorment mal explicat.

Doncs bé, sense entrar a jutjar la correcció o la incorrecció d'aquesta explicació, cosa que no ens correspon com a Tribunal Constitucional, és clar que res s'hi pot oposar des de la perspectiva constitucional, que és l'única a la qual aquest Tribunal atén.

Quart

Tampoc hem de reprotxar res, des d'un punt de vista formal i constitucional, a les extenses explicacions donades ara en els fonaments jurídics III i IV de la nova sentència, tret d'apuntar, una vegada més, que si haguessin estat exposades en la primera sentència haguessin ajudat a les parts i a aquest Tribunal Constitucional a entendre millor el sentit del rebuig de la Sala sentenciadora a reconèixer el lucrum cessans.

A aquest efecte cal començar per recordar que va ser la sentència del Tribunal de Batlles del 27 de juliol del 2011, la primera que va abordar l'estudi del lucrum cessans. A aquesta qüestió la Batllia li dedica raonaments substanciosos en els dos darrers paràgrafs del Considerant II. La Batllia, davant d'una sol·licitud de compensació per lucre cessant de 97.332,24 euros, accepta la xifra proposada pel pèrit judicial de 62.286,65 euros. Reconeix les limitacions derivades de la manca de presentació d'una comptabilitat completa per part del demandant, però accepta la xifra donada pel pèrit judicial derivada dels extractes bancaris. Davant els raonaments de la Batllia, el Tribunal Superior de Justícia es va limitar a dir que el "Sr. GROSJEAN no va cessar a cap moment d'explotar un fons de comerç de restaurant i per tant de percebre beneficis, ja que no acredita que l'explotació del nou negoci s'hagi traduït per una disminució dels seus guanys."

Després de la sentència anul·latòria d'aquest Tribunal Constitucional del 7 de setembre del 2012, la nova sentència dictada pel Tribunal Superior de Justícia del 15 de novembre del 2012 explica ja en el seu extens fonament de dret IV, de manera molt més detinguda i clara, el criteri sustentat de negar al demandant qualsevol compensació per lucre cessant. Així, tot i reconèixer que l'estudi del pèrit judicial concloïa a la xifra indicada d'indemnització, la Sala Civil considera que "El pèrit ha efectuat els seus càlculs en base als extractes bancaris del compte personal del Sr. Christophe GROSJEAN, el que no presenta un valor probatori suficient en raó de tots els riscs d'interpretació de les despeses i ingressos de caire personal i els vinculables al negoci". Aquesta és la base del raonament. Certament, a més, el recurrent tampoc va acreditar que el nou restaurant ubicat a Ordino li produís menys beneficis que aquell que va ser tancat a Andorra la Vella, i que aquest també li

hagués suposat despeses d'obertura. Aquestes darreres observacions van ser refusades pel Tribunal Constitucional, tanmateix, en haver afegit una nova argumentació queda clara la nova fonamentació.

No és en absolut funció d'aquest Tribunal enjudiciar si aquests raonaments de la Sala Civil, en la seva segona sentència, estan o no justificats. Aquest Tribunal manca de jurisdicció civil i ha de respectar, sense cap comentari crític, perquè així ho imposa l'article 18.3 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional que li impedeix "Les manifestacions públiques de crítica o disconformitat amb les resolucions i sentències del Tribunal", allò que ha estat decidit pel Tribunal Superior de Justícia en aquesta matèria, en la qual diu la darrera paraula, a l'igual que en matèria constitucional aquesta darrera paraula correspon només al Tribunal Constitucional, d'acord amb les regles de l'Estat de Dret. Tanmateix, sembla clar que, en aquesta ocasió, la decisió sí que està raonada de manera suficient, sense que hi hagi cap retret d'inconstitucionalitat.

Cinquè

Resta tan sols per abordar la consideració del recurrent quan al·lega, referint-se a la composició de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, a l'hora de dictar la seva segona sentència de fons, que potser hauria estat aconsellable efectuar un canvi de ponent i així "exorcitzar i esvair el menor dubte de "contaminació" intel·lectual". Aquesta qüestió, plantejada ja en altres ocasions similars ha estat resolta en la recent sentència del Tribunal Constitucional de l'11 de juny del 2013, recaiguda en la causa 2012-30-RE, i, anteriorment, en la del 7 de setembre del 2007, recaiguda en la causa 2007-3 i 6-RE.

Dins d'aquesta línia jurisprudencial s'ha d'assenyalar que l'anul·lació d'una sentència del Tribunal Superior de Justícia en virtut de vulneracions de l'article 10 de la Constitució, com aquella que es va plantejar en aquest cas, no requereix –en general- un canvi formal de ponent, ni dels magistrats que composen la Sala. Sí que requereix, sempre, una actitud respectuosa i complidora de fons com és obligat en un Estat de Dret i com proclama l'article 1 de la Constitució.

No obstant això, convé, tal com ja destaca la primera de les sentències constitucionals citades, que en alguns casos, a la pràctica, pugui ser convenient preveure el canvi de ponent per tal d'evitar dubtes de parcialitat en alguna de les parts. Aquest canvi pot ser decidit pel Tribunal Superior de Justícia mateix, de manera lliure i autònoma, segons els criteris dictats per la prudència; o també recomanat o ordenat pel Tribunal Constitucional, si el respecte als drets fonamentals dels ciutadans ho exigís. Però, cap d'aquestes circumstàncies ha concorregut en aquest cas, en el qual el canvi de ponent no va ser ni tan sols sol·licitat per les parts, ni es va produir cap recusació, ni concurrència de causes sobrevingudes d'incompatibilitat.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Desestimar l'empara sol·licitada per la representació processal del Sr. Christophe Grosjean contra la sentència del 15 de novembre del 2012 i contra l'aute del 17 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

D'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, condemnar la part recurrent al pagament de les costes processals en seu constitucional.

Tercer

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Christophe Grosjean, a la representació processal del Sr. Daniel Velasco, al president de la Batllia, a la presidenta del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de juliol del 2013.

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona Laurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat